

UDRŽITELNÝ ROZVOJ ÚZEMÍ V NOVÉM STAVEBNÍM ZÁKONĚ A V SOUVISEJÍCÍCH DOKUMENTECH

Marie Machová

S pojmem udržitelný rozvoj (dříve trvale udržitelný rozvoj) se dnes setkáváme čím dál častěji. Jeho problematika zasahuje do velkého počtu oblastí a vědních disciplín a významně se promítá i do sféry územního plánování, které je jedním z nejúčinnějších nástrojů prosazování cílů udržitelného rozvoje. Jak se s tímto pojmem vypořádá nový stavební zákon?

Pojem udržitelný rozvoj

Pojem udržitelný rozvoj je definován jako „rozvoj, který zabezpečuje uspokojení současných potřeb, aniž by ohrozil uspokojení potřeb generací budoucích“. Princip vychází z materiálů, které byly zejména v Evropě zpracovávány v 60. a 70. letech minulého století. Princip udržitelného rozvoje byl však uplatňován i dříve, aniž by byl zkoumán a konkrétně pojmenován – to si vynutil až stav současné ekonomiky a životního prostředí. Na konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru v roce 1992 byla přijata deklarace nazývaná Charta země. Dokument obsahuje 27 zásad udržitelného rozvoje.

Přístupy k významu udržitelného rozvoje se velmi liší. Mnohdy je chápán jen jako ochrana a péče o životní prostředí. Vedle environmentálního rozměru, který vyjadřuje nutnost ochrany přírodních statků, má však pojem udržitelný rozvoj ještě dva neméně důležité rozměry. Prvním je rozměr ekonomický, který vyjadřuje rozvoj hospodářství. Druhým je rozměr sociální – představuje potřebu kvality lidského života a rozvoje lidské osobnosti, zdraví a vzdělání. Jak stanovil Světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu v roce 2002, pro harmonický (tedy udržitelný) rozvoj musejí být všechny tyto tři rozměry v rovnováze.

Udržitelný rozvoj území v novém stavebním zákoně

Pojem udržitelný rozvoj území zavádí nový zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním

řádu (stavební zákon). Je obsažen již v prvním odstavci § 1, kde je uvedeno, že zákon „upravuje ve věcech územního plánování zejména cíle a úkoly územního plánování, soustavu orgánů územního plánování, nástroje územního plánování, vyhodnocování vlivů na udržitelný rozvoj území...“

V § 18 „Cíle územního plánování“ je udržitelný rozvoj definován v odstavci 1 jako vyvážený vztah územních podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území.

Je tedy zřejmé, že problematika udržitelného rozvoje je pro nový stavební zákon poměrně zásadní a v jednotlivých oblastech působnosti územního plánování jí bude věnován značný důraz. Jak uvádí Důvodová zpráva, „územní plánování, které je nezastupitelné v koordinaci záměrů a zájmů v prostoru i čase, poskytuje veřejné správě jedinečný nástroj k vytváření předpokladů podmínek území pro udržitelný rozvoj území.“

Cíle územního plánování jsou v § 18 definovány celkem v šesti odstavcích. První odstavec popisuje cíle územního plánování jako vytváření předpokladů pro „výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích“. Druhý odstavec definuje územní plánování jako nástroj, který „zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného soula-

du veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území. Za tím účelem sleduje společenský a hospodářský potenciál rozvoje“. Udržitelný rozvoj, i když zde není přesně pojmenován, je zmíněn i v odstavci čtvrtém, podle kterého „územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků...“ Zde je tedy důraz kladen zejména na sociální, environmentální a kulturní rozměr udržitelného rozvoje.

Jedním z úkolů územního plánování je také vyhodnocení vlivů politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje a územního plánu na udržitelný rozvoj území. Sem spadá i posouzení vlivů na životní prostředí (podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí) a posouzení vlivu na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast (Natura 2000).

Nový stavební zákon v § 9 rovněž definuje nový orgán pro správní obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Je jím Rada obcí pro udržitelný rozvoj území, kterou může zřídit starosta obce s rozšířenou působností, který je současně jejím předsedou. Jejími členy jsou zástupci obcí, které se nacházejí ve správním obvodu obce s rozšířenou působností. Každá obec má v Radě obcí jednoho zástupce. Jednání Rady obcí se účastní i zástupce kraje. Rada obcí bude zřizována nepovinně. Úkolem Rady obcí

je projednávání územně analytických podkladů pro správní obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností a vyhodnocení vlivů územních plánů na udržitelný rozvoj území. Pořizovatel těchto dokumentů pak podává své stanovisko, popř. vyjádření.

Udržitelný rozvoj území v územně plánovacích podkladech, politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci

ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY

Územně analytické podklady mají v kompetenci zjišťování stavu udržitelného rozvoje v rámci zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území (rozbor udržitelného rozvoje území). Podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území obsahují stav a vývoj území a jeho hodnoty, limity využití území a záměry na změny v území. Samotný rozbor obsahuje charakteristiku silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT analýzu) udržitelného rozvoje území v tematickém členění (na horninové prostředí a geologii, vodní režim, hygienu životního prostředí, ochranu přírody a krajiny, zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa, veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, sociodemografické podmínky, bydlení, rekreaci, hospodářské podmínky). Závěrem je pak vyhodnocení vyváženosti vztahu územních podmínek pro příznivé životní prostředí, hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území.

Rozbor dále obsahuje určení problémů k řešení v územně plánovacích dokumentacích, vzájemné střety záměrů na provedení změn v území a střety těchto záměrů s limity využití území.

POLITIKA ÚZEMNÍHO ROZVOJE

Politika územního rozvoje se zabývá otázkami územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech, a navrhuje strategii pro jejich řešení, „zejména s ohledem na udržitelný rozvoj úze-

mi“. Jako první bod obsahu politiky územního rozvoje (PÚR) je ve stavebním zákoně uvedeno stanovení republikových priorit územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území. Dále se v části týkající se PÚR uvádí, že její součástí je i vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, kde se jedná o zjištění a vyhodnocení závažných vlivů tohoto dokumentu na životní prostředí a jsou zde uvedeny i přijatelné alternativy k naplňování cílů PÚR.

Do návrhu PÚR s vyhodnocením vlivů na udržitelný rozvoj území zasahují ministerstva, jiné ústřední správní orgány a kraje, které k němu podávají stanovisko. Přípomínky může k návrhu podávat i veřejnost. Ministerstvo je povinno zohlednit výsledky vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území i stanoviska a připomínky a na jejich základě návrh upraví.

Výsledky vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území jsou nutné ke schválení politiky územního rozvoje. Jsou nezbytné i při aktualizaci dokumentu, kdy je nutné zajistit mj. „vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území s uvedením, zda nebyly zjištěny nepředpokládané negativní dopady na životní prostředí, spolu s návrhy pro jejich eliminaci, minimalizaci nebo kompenzaci“.

Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území obsahuje také vyhodnocení vlivů na životní prostředí a vyhodnocení vlivů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti (podle zákonů č. 100/2001 Sb. a č. 144/1992 Sb.). Vyhodnocení je podkladem pro výběr varianty rozvoje území. K tomuto vyhodnocení vydává zvláštní stanovisko Ministerstvo životního prostředí.

ZÁSADY ÚZEMNÍHO ROZVOJE

Zásady územního rozvoje se zabývají zejména stanovením požadavků týkajících se hospodářného využití území kraje. Jejich součástí je i vyhodnocení předpokládaných vlivů na udržitelný rozvoj území, který k návrhu zásad územního rozvoje pořizuje krajský úřad. Vyhodnocení je projednáváno se zástupci příslušných ministerstev a dotčených orgánů, jejichž stanoviska musejí být zohledněna. Návrh

zásad územního rozvoje by měl zohledňovat výsledky vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, včetně vyhodnocení vlivů na životní prostředí a na území Natura 2000.

ÚZEMNÍ PLÁN

V § 43, který se týká územního plánu, se o udržitelném rozvoji přímo nehovoří. V tomto ustanovení je však uvedeno, že „územní plán v souvislostech a podrobnostech území obce zpřesňuje a rozvíjí cíle a úkoly územního plánování v souladu se zásadami územního rozvoje kraje a s politikou územního rozvoje“. To znamená, že i při jeho tvorbě musí být aplikován princip udržitelného rozvoje pouze na nižší úrovni. V § 47 odst. 3, který hovoří o zadání územního plánu, se uvádí: „Pokud dotčený orgán ve svém stanovisku k návrhu zadání uplatnil požadavek na posouzení územního plánu z hlediska vlivů na životní prostředí nebo pokud dotčený orgán nevyločil významný vliv na evropsky významnou lokalitu či ptačí oblast, uvede pořizovatel v návrhu zadání požadavek na vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území.“ Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území tedy není povinnou součástí územního plánu, je jej nutno zpracovat pouze tehdy, vyžádá-li si to stanovisko dotčeného orgánu (krajský úřad nebo správa chráněné krajinné oblasti či národního parku). Je pak zpracováno spolu s konceptem a projednáno Radou obcí pro udržitelný rozvoj. Náležitosti obsahu vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území stanoví prováděcí právní předpis. K návrhu pokynů pro zpracování návrhu územního plánu se pak rovněž přikládá vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území není součástí návrhu územního plánu, pokud bylo součástí konceptu, nebo pokud zadání neobsahuje požadavek na jeho zpracování. Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území je pak součástí odůvodnění návrhu územního plánu zpracovaného pořizovatelem.

Obsahem vyhodnocení vlivů zásad územního rozvoje a územního plánu na udržitelný rozvoj území je:

1. Vyhodnocení vlivů obou dokumentů na životní prostředí podle přílohy stavebního zákona.
2. Vyhodnocení vlivů obou dokumentů na území Natura 2000 (pokud orgán ochrany přírody závažný vliv na tato území nevykloučil).
3. Vyhodnocení vlivů obou dokumentů na stav a vývoj území podle vybraných sledovaných jevů obsažených v územně analytických podkladech.
4. Předpokládané vlivy na výsledky SWOT analýzy v území.
5. Vyhodnocení přínosu obou dokumentů k naplnění priorit územního plánování.
6. Popis míry a způsobu naplnění priorit územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území, jež byly schváleny v politice územního rozvoje nebo zásadách územního rozvoje.
7. Shrnutí vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území obsahuje vyhodnocení vlivů obou dokumentů na vyváženost vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území, jak byla zjištěna v rozboru udržitelného rozvoje a dále shrnutí přínosu obou dokumentů k vytváření podmínek pro předcházení zjištěným rizikům ovlivňujícím potřeby života současné generace obyvatel řešeného území a předpokládané ohrožení podmínek života generací budoucích.

REGULAČNÍ PLÁN

Regulační plán stanovuje podmínky pro využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb, pro ochranu hodnot a charakteru území a pro vytváření příznivého životního prostředí. Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj se v případě regulačního plánu vzhledem k malé rozloze posuzovaného území neprovádí. Pokud to okolnosti vyžadují, provádí se pouze posouzení vlivů na životní prostředí či posouzení vlivů na evropsky významnou lokalitu nebo paťci oblast.

Udržitelný rozvoj v předchozím stavebním zákoně

Zajímavé je srovnání s předchozím stavebním zákonem (č. 50/1976 Sb.) Zde je územní plánování definováno jako nástroj, který „vytváří předpoklady k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území, zejména se zřetelem na péči o životní prostředí a ochranu jeho hlavních složek – půdy, vody a ovzduší“. Předchozí stavební zákon se tedy zmiňuje o udržitelném rozvoji („vytváří předpoklady k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území...“), jen jej ještě konkrétně nepojmenovává. Dodatkem „zejména se zřetelem na péči o životní prostředí a ochranu jeho hlavních složek – půdy, vody a ovzduší“ však dává důraz na jediný pilíř udržitelného rozvoje, tak jak je definován dnes, a to na pilíř environmentální. V tom je tedy základní odlišnost od současného pojmu udržitelný rozvoj, kde by měla být všechna tři pojetí – environmentální, ekonomické i sociální – v rovnováze.

Strategie udržitelného rozvoje České republiky a územní plánování

Společným znakem strategických cílů tohoto dokumentu je snaha o dosažení rovnováhy mezi všemi třemi pilíři udržitelného rozvoje. Mnoho cílů úzce souvisí s územním plánováním. Jedná se např. o minimalizaci střetů zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a kulturního dědictví – tento problém bývá velmi aktuální otázkou právě v územním plánování. Velmi úzce jsou s územním plánováním spojeny i cíle podpory udržitelného rozvoje obcí a regionů, podpora rozvoje veřejných služeb a sociální infrastruktury i umožňování účasti veřejnosti na rozhodování a tvorbě strategií ve věcech týkajících se udržitelného rozvoje. V neposlední řadě je to i udržení vhodné formy rozmanitosti kultur, života venkova a aglomerací, ochrana neobnovitelných přírodních zdrojů, nebo zajištění uchování přírodního

bohatství ČR v nejvyšší ekonomicky a sociálně přijatelné míře. Strategie se opírá o soubor principů, mezi něž patří i „princip komplexního řešení zabezpečení souladu přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území nástroji územního plánování a koordinace činností v území“.

Rada vlády pro udržitelný rozvoj

Rada vlády pro udržitelný rozvoj byla zřízena v roce 2003 jako stálý poradní, iniciační a koordinační orgán vlády České republiky pro oblast udržitelného rozvoje a strategického řízení. Rada byla zřízena z nutnosti existence orgánu, který by se dlouhodobě a systematicky zabýval otázkou udržitelného rozvoje a koordinoval všechny činnosti a práce související s touto problematikou. Členy Rady jsou zástupci orgánů ústřední státní správy, územní samosprávy, sociálních partnerů, akademické obce a neziskového sektoru. Mezi její hlavní úkoly patří koordinace přípravy a průběžné aktualizace Strategie udržitelného rozvoje a vyhodnocování její implementace, posuzování a návrhy opatření k zajištění provázanosti a soudržnosti dlouhodobých a střednědobých ekonomických, sociálních a environmentálních strategií, koncepcí a politik, podpora uplatňování principů udržitelného rozvoje v činnosti orgánů ústřední státní správy a územních správních celků, koordinace spolupráce mezi ústředními orgány státní správy a hlavními zájmovými skupinami v oblasti udržitelného rozvoje, podpora veřejné diskuse týkající se udržitelného rozvoje a zpřístupňování informací v této oblasti a koordinace naplňování mezinárodních závazků České republiky v oblasti udržitelného rozvoje.

Rada podle potřeby zřizuje výbory či pracovní skupiny. Jednou z nich je i Pracovní skupina pro místní Agendy 21. Místní Agendy 21 usilují o uplatňování principů udržitelného rozvoje v praxi. Činnost pracovní skupiny se zaměřuje na hledání způsobů, jak šířit zkušenosti s implementací místní Agendy 21 v dalších obcích, mikroregionech a krajích. Cílem je, aby se místní Agenda 21 (MA 21) stala běž-

ným nástrojem veřejné správy a tím přispěla k zavádění principů udržitelného rozvoje v praxi. Setkání Pracovní skupiny MA 21 se zabývají, kromě řešení úkolů vyplývajících ze stanovených cílů skupiny, rovněž aktuálními událostmi v oblasti MA 21 a udržitelného rozvoje (např. novým stavebním zákonem, aktualizací Státní politiky životního prostředí, národní Strategii udržitelného rozvoje apod.).

Agenda 21

Agenda 21 (neboli program pro 21. století) je závazkem ke vzájemné spolupráci v problematice udržitelného rozvoje. Dokument Agenda 21 byl přijat na summitu OSN v Rio de Janeiro v roce 1992. V roce 2002 proběhl navazující summit v Johannesburgu. Místní Agenda 21 je nástrojem k uplatňování principů udržitelného rozvoje na lokální a regionální úrovni. Je založena na komunitním strategickém plánování a dotýká se udržitelného rozvoje města, obce či regionu (snaží se o rovnováhu mezi třemi hlavními pilíři udržitelného rozvoje: ekonomickým, sociálním a environmentálním). Typická a velmi důležitá je nezbytnost účasti veřejnosti a otevřená spolupráce mezi veřejnou správou, nevládními organizacemi, podnikatelskými subjekty, sférou vědy a výzkumu i širokou veřejností.

Pokud jde o účast veřejnosti na činnosti MA 21, tedy na tvorbě koncepcí, plánů a na rozhodování, nový stavební zákon a novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí¹⁾ upravuje tyto procesy do souladu se směrnicemi Evropského společenství, s úmluvou z Espoo²⁾ a Aarhuskou úmluvou³⁾ a umožňuje veřejnosti koncepci kritizovat i spolupodílet se na jejich vzniku.

1) Zákon č. 93/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů.

2) Úmluva o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států z 10. září 1997.

3) Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí z 25. června 1998.

Státní politika životního prostředí

Státní politika životního prostředí definuje územní plánování jako účinný nástroj na poli prosazování cílů udržitelného rozvoje; územní plány mohou umožnit účinnou ochranu přírody. Řešení územních plánů podle ní dlouhodobě zakládá míru a závažnost ovlivňujících faktorů životního prostředí, ať se jedná o zábor a využití ploch, fragmentaci krajiny dopravními stavbami či generování přepravních nároků. Aby bylo možné zapracovat požadavky v oblasti životního prostředí do územních plánů, je nezbytná spolupráce mezi Ministerstvem životního prostředí a orgány zpracovávajícími územně plánovací dokumentaci již ve fázi shromažďování podkladů a formulace zadání a konceptů.

Mezi opatření nejdůležitější pro územní plánování patří zakotvení posuzování vlivů na životní prostředí i do nového stavebního zákona a jeho prováděcích předpisů, respektování chráněných území, lokalit soustavy Natura 2000, mokřadů, ochranných pásem vodních zdrojů, chráněných oblastí přirozené akumulace vod a potenciálně využitelných ložisek nerostných surovin, začlenění územních systémů ekologické stability, maximální využití opuštěných nebo málo využívaných areálů a staveb (tzv. brownfields) pro průmyslové i jiné lidské aktivity, zabránění přílišné fragmentaci krajiny a podpora její ekologické stability, či zohlednění umístování provozů, které by mohly být zdrojem vážných havárií mimo lidská sídla.

Evropská charta regionálního a prostorového plánování (Torremolinská charta)

Evropská charta regionálního a prostorového plánování byla přijata v roce 1983 v Torremolinos. Její cíle významně korespondují s pojmem udržitelného rozvoje. Územní plánování a regionální politika by podle ní měly usilovat o vyvážený socioekonomický rozvoj regionů, zodpovědné zacházení s přírodními zdroji a racionální využívání území. Při realizaci těchto

cílů klade charta důraz na koordinaci sektorů, kooperaci mezi různými úrovněmi rozhodování a vyrovnávání finančních zdrojů a připomíná význam aktivní účasti obyvatel, kteří by měli být také srozumitelně a souborně informováni ve všech fázích plánovacího postupu.

Dokumenty přijaté ministry zodpovědnými za územní plánování a regionální politiku

Nejdůležitějšími evropskými dokumenty týkajícími se udržitelného rozvoje v oblasti územního plánování a regionální politiky jsou Evropské perspektivy územního rozvoje, Řídící principy udržitelného rozvoje na evropském kontinentu a zejména Lublaňská deklarace o územní dimenzi udržitelného rozvoje. Udržitelný rozvoj je zde definován jako vyvážený rozvoj ekonomický, sociální a environmentální, který zachovává a zlepšuje příznivé životní prostředí, zachovává sociální kohezi a rozvíjí ekonomiku s vysokou přidanou hodnotou a minimálními negativními dopady na životní prostředí.

EVROPSKÉ PERSPEKTIVY ÚZEMNÍHO ROZVOJE (ESDP)

Základní cíle ESDP, které byly přijaty ministry zemí EU odpovědnými za územní plánování v Postupimě v květnu 1999, jsou uvedeny v podkapitole 1.3 tohoto dokumentu. Je zde uváděno, že vzhledem k existujícím regionálním rozdíly v úrovni rozvoje je třeba, aby perspektiva evropského územního rozvoje vycházela ze záměru EU dosáhnout vyváženého a trvale udržitelného rozvoje. V souladu s definicí ve zprávě OSN Naše společná budoucnost „zahrnuje trvale udržitelný rozvoj nejen ekologicky zdravý hospodářský rozvoj, který zachovává stávající zdroje pro využití příštím generacím, ale obsahuje i vyvážený územní rozvoj. To především znamená uvést v soulad společenské a hospodářské nároky na územní rozvoj s ekologickou a kulturní funkcí dané oblasti, a tak přispět k trvale udržitelnému a celkově vyváženému

územnímu rozvoji“. Tyto myšlenky jsou zobrazeny v tzv. trojúhelníku cílů spojujícím hlavní cíle evropské politiky: hospodářskou a sociální kohezi, zachování přírodních zdrojů a kulturního dědictví a vyváženější konkurenceschopnost evropského území. Výše stanovené cíle by měly plnit evropské instituce a vládní a správní orgány na všech úrovních.

ŘÍDICÍ PRINCIPY UDRŽITELNÉHO ROZVOJE NA EVROPSKÉM KONTINENTU

Řídicí principy potvrzují Evropskou chartu regionálního a prostoroového plánování (Torremolinskou chartu) z roku 1983 a aktualizují ji do podoby proveditelné strategie. Byly přijaty v roce 2000 na zasedání Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování (CEMAT) v Hannoveru.

Dokument formuluje mj. zásady politiky udržitelného územního plánování v Evropě, která by měla být založena na těchto principech:

1. *Podpora teritoriální koheze skrze vyváženější sociální a ekonomický rozvoj regionů a zlepšenou konkurenceschopnost.* Je nutné rozvíjet atraktivitu evropských metropolitních oblastí a posilovat atraktivitu strukturálně slabých regionů. To vyžaduje, aby regionální i lokální orgány aktivně implementovaly politiku územního rozvoje. Důležitá je také zainteresovanost občanů v procesu plánování územního rozvoje.
2. *Podpora rozvoje vyvolaného městskými funkcemi a zlepšování vztahů mezi městem a venkovem.* Podpora partnerství měst a venkova založená zejména na usnadnění přístupu venkovských obyvatel do měst i naopak (rozvoj dopravních sítí, diverzifikace venkovských ekonomik, rozvoj rekreačních oblastí pro obyvatele měst apod.).
3. *Podpora vyváženější dostupnosti.* Nutnost dokončení panevropské dopravní sítě.
4. *Rozvíjení přístupu k informacím a znalostem.* Zajištění přístupu k informacím všem regionům. Pří-
5. *Snižování škod způsobených životnímu prostředí.* Je nutné zabránit ekologickým problémům, které mohou mít původ v neadekvátní koordinaci odvětvových politik nebo v místních rozhodnutích.
6. *Zlepšování a ochrana přírodních zdrojů a přírodního dědictví.* Zdůrazněno je zejména dodržování Konvence o ochraně volně žijících evropských zvířat a jejich přirozených útočišť z roku 1979 a Panevropské strategie biologické a krajinné diverzity v rámci politiky udržitelného územního plánování. Dále je zmiňována nutnost integrovaných strategií pro hospodaření s vodními zdroji, ochrana podzemních i povrchových vod, monitoring používání hnojiv a závlah v zemědělství a také znovuvytvoření ekologických sítí, zejména v ekologicky citlivých a hodnotných oblastech. Natura 2000 je jedním z opatření, které má k tomuto cíli přispět.
7. *Zlepšování kulturního dědictví jako činitele rozvoje.* Dosažení ekonomického rozvoje a posilování regionální identity prostřednictvím zvyšování přitažlivosti regionů pro investory i veřejnost, zlepšování stavu kulturního dědictví.
8. *Rozvíjení energetických zdrojů a zachování bezpečnosti.* Tento princip klade důraz na podporu rozvoje obnovitelných zdrojů energie a efektivní využívání všech energetických zdrojů. Zaměřuje se i na rozvoj dopravy ropy z oblastí těžby do Evropy a zvyšování bezpečnosti starších jaderných elektráren.
9. *Podpora vysoce kvalitního a udržitelného cestovního ruchu.* Jedná se zejména o podporu takového turistického ruchu ve znevýhodněných regionech. Počet návštěvníků by měl odpovídat kapacitám těchto regionů.
10. *Omezení dopadů přírodních katastrof.* Realizace preventivních opatření s ohledem na minimalizaci rozsahu škod u přírodních katastrof (zemětřesení, hurikány, po-

vodně, laviny a bahenní sesuvy), zahrnující vytváření sídelní struktury tak, aby byla méně zranitelná, či opatření týkající se využití půdy a staveb.

LUBLAŇSKÁ DEKLARACE O ÚZEMNÍ DIMENZI UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Lublaňská deklarace byla přijata na zasedání Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování (CEMAT) v roce 2003. Jejím účelem je především implementace Řídicích principů trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu. Deklarace je mj. založena na závazku Rady Evropy a CEMAT k dosažení cílů udržitelného rozvoje.

Deklarace uvádí, že zatím „nebylo dosaženo shody v oblasti jednoduché, praktické definice nástrojů pro zavádění udržitelného rozvoje“ a zdůrazňuje významnou roli politik územního rozvoje jako nástroje pro dosažení jeho cílů. Neefektivní a chybně formulované politiky územního rozvoje jsou podle ní nebezpečnou hrozbou udržitelnosti. Připomíná také významnost role místních a regionálních orgánů při zavádění udržitelnosti. Dále zdůrazňuje vědomí ekologických a jiných problémů vztahujících se k územnímu rozvoji. Poukazuje na zvyšující se význam koncepce udržitelného rozvoje, která není pouze ekologickým tématem, ale obsahuje také ekonomickou a sociální udržitelnost a podle Řídicích principů udržitelného rozvoje i kulturní dimenzi udržitelnosti. Zdůrazňuje „význam komplexního a širokého systému území, který je základem pro lidská obydlí a lidské aktivity a zároveň je základem pro udržitelný rozvoj“, a to nejen v Evropě, ale i na sousedních kontinentech.

Deklarace významně přispívá k celosvětové debatě, jak dosáhnout naplnění cíle udržitelného rozvoje právě prostřednictvím klíčových nástrojů, jakými politiky územního rozvoje bezesporu jsou. Prosazuje podporu územního plánování, podporu přístupu územního rozvoje a propagaci spolupráce mezi evropskými státy. Podle ní jsou právě tyto cesty efektivními cestami k udržitelnosti.

Použité zdroje:

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. [on line]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/index.php?show=001025010007000>>.

Důvodová zpráva k novému stavebnímu zákonu.

Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

Výhláška č. 500/2006 Sb. ze dne 10. listopadu 2006 o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti. [on line]. Dostupné z: <[http://](http://www.mmr.cz/index.php?show=001025010007000)

www.mmr.cz/index.php?show=001025010007000>.

Strategie udržitelného rozvoje České republiky. [on line]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cs/rvk/RUR/Strategie/default.html>>.

Státní politika životního prostředí. [on line]. Dostupné z: <<http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/strategie>>.

ESDP – Evropské perspektivy územního rozvoje. [on line]. Dostupné z: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=892>>.

Řídící principy udržitelného rozvoje na evropském kontinentu. [on line]. Dostupné z: <[http://](http://www.uur.cz/default.asp?ID=894)

www.uur.cz/default.asp?ID=894>.

Lublaňská deklarace o územní dimenzi udržitelného rozvoje. [on line]. Dostupné z: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=1911>>.

Marie Machová

Autorka je studentkou 5. ročníku oboru Regionální geografie Přírodovědecké fakulty UK Praha

Článek vznikl ve spolupráci s Odborem územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj. Autorka děkuje Ing. Evě Fialové za podnětné připomínky.

ENGLISH ABSTRACT

Sustainable Development in the New Building Act and its Related Documents, by Marie Machová

The words *sustainable development* are more and more frequently heard these days. Involving a large number of disciplines and sciences, this term is largely reflected in physical planning, which is one of the most efficient tools of the implementation of sustainable development's objectives. How has this term been conceived by the new Building Act?